

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2926	14 december 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 63/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2926 d.d. 14 december 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

63/95

(Afgesloten 141200A DEC 1995)

Conclusie/voorzicht

Er zijn aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische president Karadzic zijn machtsstrijd met zijn Servische ambtgenoot Milosevic verliest en mogelijk op korte termijn vervangen zal worden. Gezien het belang dat Milosevic hecht aan tenminste verbale instemming met "Dayton", zal een opvolger van Karadzic zich op dat punt meer coöperatief moeten opstellen. Overigens blijft de afscheiding van Bosnië-Herzegovina het einddoel van de Bosnische Serviërs en zal hun deelname aan en optreden in de centrale Bosnische regering hieraan gerelateerd blijven. Ook de Bosnisch-Kroatische opstelling ten aanzien van "Dayton" wordt bepaald door nationale belangen en zal daarom blijven leiden tot fricties met de Moslims.

Het gevaar dat de "Mujahedin" voor IFOR vertegenwoordigen moet niet worden overschat. Het is echter de vraag of alle "Mujahedin" conform "Dayton" Bosnië-Herzegovina de komende maand zullen verlaten.

Er zijn aanwijzingen voor discriminatie van de achtergebleven Serviërs in Kroatië. Dit zal het streven naar een vreedzame herintegratie van oost-Slavonië verder compliceren.

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische premier Silajdzic heeft gesteld dat Serviërs in Bosnië-Herzegovina, en derhalve ook in Sarajevo, dezelfde rechten zullen genieten als andere staatsburgers. Hij keerde zich dan ook tegenvoorstellen van "sommige partijen" om de Servische inwoners van de hoofdstad additionele veiligheidsgaranties te geven. Zelfs stelde hij dergelijke suggesties te beschouwen als pogingen het in de Amerikaanse plaats Dayton bereikte vredesakkoord voor Bosnië-Herzegovina te "annuleren". Zoals bekend, had met name de Franse regering gezinspeeld op internationale veiligheidsgaranties voor de Servische inwoners van Sarajevo. Zo zou enigszins tegemoet kunnen worden gekomen aan de bezwaren van de Serviërs nu Sarajevo in "Dayton" tot ongedeelde hoofdstad van Bosnië-Herzegovina is aangewezen en derhalve het Moslim-gezag over de gehele stad zal worden hersteld. De uitspraak van Silajdzic is in overeenstemming met eerdere uitlatingen van Bosnische zijde, dat er geen reden is voor de Serviërs om te vrezen voor hun veiligheid, mits zij zich niet schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden.

Er zijn overigens aanhoudende berichten dat Serviërs Sarajevo (proberen te) verlaten. In tenminste een aantal gevallen hebben Servische politie-functionarissen verhinderd dat Servische burgers de stad ontvluchtten met medeneming van hun huisraad. Kennelijk zijn de Bosnisch-Servische autoriteiten bevreesd voor een grootschalige uittocht, die de Servische aanspraken op (een deel van) Sarajevo kan doorkruisen. Anderzijds zijn er meldingen dat fabrieken in het Servische deel van Sarajevo worden ontmanteld en de productie-faciliteiten worden overgebracht naar andere delen van de Bosnisch-Servische republiek (RS). Deze berichten lijken erop te wijzen dat de RS toch rekening houdt met het herstel van het Bosnische gezag over de stad en wil voorkomen dat "Servische" productie-middelen ten goede zullen komen aan de Moslims.

De Bosnisch-Kroatische radio heeft gemeld dat "het leven voor Kroaten in het door Moslims gedomineerde deel van Sarajevo ondraaglijk is geworden". De Moslims hebben, zo werd gesteld, in een streven naar totale dominantie van de Bosnische hoofdstad de afgelopen tijd vrijwel alle Kroaten uit openbare functies ontslagen. Dit, overigens niet bevestigde, bericht is niet los te zien van de protesten die van Bosnisch-Servische zijde zijn geuit tegen het in het Dayton-akkoord overeengekomen herstel van het Bosnische (Moslim-)gezag over geheel Sarajevo.

De Bosnisch-Servische president Karadzic en diens plaatsvervanger Koljevic hebben vorige week een bezoek gebracht aan de "Joegoslavische" hoofdstad Belgrado. Met de Servische president Milosevic hebben zij volgens het officiële communiqué overleg gevoerd over "politieke veranderingen in de RS". Tegelijkertijd zijn in de Servische pers speculaties verschenen dat "sommige politici in de RS" een staatsgreep voorbereiden tegen Karadzic, die rond het tijdstip van ondertekening van het vredesverdrag voor Bosnië-Herzegovina (14 december) zou moeten worden uitgevoerd. Gesuggereerd werd dat Milosevic voorstander is van vervanging van Karadzic door Koljevic. Er zijn reeds geruime tijd indicaties dat Milosevic aanstuurt op de val van Karadzic. Tot op heden is dit streven vooral doorkruist doordat vrijwel de gehele top van de RS zich achter Karadzic opstelde. Milosevic lijkt er echter in geslaagd deze eenheid te doorbreken, onder meer door in te spelen op de latente onvrede met Karadzic in het westen van de RS rond Banja Luka. In dit verband is vermeldenswaard dat Koljevic is geboren in Banja Luka en ook voorafgaande aan zijn bezoek aan Belgrado enige dagen in deze stad heeft doorgebracht. Mede gezien het feit dat in "Dayton" is bepaald dat van oorlogsmisdaden beschuldigde personen, zoals Karadzic, in Bosnië-Herzegovina geen functies mogen bekleden, maar ook met het oog op de berichten in de Servische pers, die in hoge mate door Milosevic's regeringspartij wordt gecontroleerd, moet erop worden gerekend dat Karadzic inderdaad op relatief korte termijn zal worden vervangen door Koljevic.

Hoewel Koljevic het beleid van de RS in het verleden in hoofdlijnen heeft ondersteund, heeft hij toch meermalen blijk gegeven van een iets gematigder opstelling dan Karadzic. Gezien het belang dat Milosevic eraan hecht dat de Bosnische Serviërs (tenminste in eerste instantie) uitvoering aan het verdrag van Dayton geven, zal zijn instemming met de benoeming van Koljevic afhankelijk zal zijn van de vraag of deze bereid zal zijn de gehele Bosnisch-Servische leiding te bewegen tot een meer coöperatieve opstelling jegens "Dayton". Overigens hebben vermoedelijk noch Koljevic, noch Milosevic zelf afstand gedaan van hun lange-termijndoelstelling van aansluiting van de RS bij Servië/Montenegro in een Groot-Servische staat.

Karadzic heeft het parlement van de RS opgeroepen om "nationaal georiënteerde personen" af te vaardigen naar het parlement van Bosnië-Herzegovina, dat als gevolg van "Dayton" in 1996 zal worden gevormd. Dit zou volgens Karadzic de enige manier zijn om "een verdere integratie van Bosnië-Herzegovina te voorkomen". Daardoor kan volgens Karadzic worden verhinderd dat de rechten en bevoegdheden van Bosnië-Herzegovina afbreuk doen aan de soevereiniteit van de RS. Uit deze woorden blijkt eens te meer dat, zeker zo lang Karadzic aan de macht is, de Bosnische Serviërs slechts aan de "gezamenlijke" Bosnische staatsinstellingen zullen meewerken om te voorkomen, dat deze instellingen werkelijke inhoud krijgen of besluiten nemen die ten koste gaan van de "onafhankelijkheid" van de RS. Een dergelijke opstelling zal de uitvoering van "Dayton" aanzienlijk compliceren. Overigens kan de uitspraak van Karadzic niet los worden gezien van diens machtsstrijd met Milosevic. Met zijn verwijzing naar niet "nationaal georiënteerde personen" lijkt hij impliciet te willen waarschuwen dat geen functionarissen moeten worden benoemd die de Servische (lees: Milosevic's) belangen laten prevaleren boven de Bosnisch-Servische.

De opperbevelhebber van de Bosnische strijdkrachten (ABiH), Delic, heeft tijdens een recente beëdiging van nieuwe Bosnische militairen gesteld te betwijfelen of bij de internationale gemeenschap voldoende politieke wil bestaat om het Dayton-akkoord op te leggen aan de strijdende partijen. Om die reden benadrukte Delic dat de ABiH paraat moet blijven om, indien noodzakelijk, de verdediging van het land "en mogelijk de bevrijding van nieuwe gebieden" ter hand te nemen. Zoals reeds eerder gemeld, had een aantal Bosnische politieke en militaire leiders, onder wie ook Delic, ook al vóór het akkoord van Dayton aangegeven de voorkeur te geven aan voortzetting van de strijd in Bosnië-Herzegovina tot een volledige Servische nederlaag. In deze kringen was men ook van mening dat in "Dayton" onaanvaardbare concessies aan de Serviërs zijn gedaan. Uit de genoemde uitspraken van Delic blijkt dat hij rekening blijft houden met een heropleving van de strijd in Bosnië-Herzegovina.

Vorige week zijn opvolgers benoemd voor de president van Herceg-Bosna (de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina), Zubak, en de voorzitter van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ, Kordic. Het betreft respectievelijk Bender en Lozancic, twee Bosnische Kroaten die bekend staan om hun nationalistische opstelling. Deze keuze is inmiddels sterk bekritiseerd door de vice-voorzitter van de belangrijkste partij van de Moslims, de SDA. Deze heeft erop gewezen dat met name Lozancic verantwoordelijk is geweest voor de verdrijving van Moslims uit de plaats Zepce. De betreffende functionaris sprak de vrees uit dat de benoeming van Lozancic en Bender de samenwerking tussen Moslims en Kroaten verder zal schaden. Deze vrees lijkt gerechtvaardigd, gezien de reputatie van de twee nieuw benoemde Bosnische Kroaten. Hun benoeming lijkt te onderstrepen dat de Bosnisch-Kroatische leiding de eigen Kroatische belangen centraal wil blijven stellen, ook wanneer deze op gespannen voet staan met die van de Moslims of de gezamenlijke Federatie. Zoals bekend hebben Zubak en Kordic ontslag genomen uit onvrede met het beleid van de Kroatische president Tudjman, die in het kader van de overeenkomst van Dayton heeft ingestemd met een "Servische" Posavina-corrridor. In dit verband is mogelijk van belang dat de nieuwe HDZ-leiding heeft onderstreept het verdrag van Dayton volledig te steunen. De benoeming van de nieuwe Bosnische Kroaten duidt erop dat voor Tudjman de in het kader van "Dayton" aangekondigde normalisering van de betrekkingen met de Serviërs zwaarder weegt dan de bezwaren van de Bosnische Kroaten tegen dit akkoord. Voor een

versterkte samenwerking met de Moslims in het kader van de Federatie vormen deze benoemingen echter geen goede basis.

Bender heeft inmiddels verklaard dat op korte termijn de oprichtingsvergadering zal plaatsvinden van het parlement van de Bosnisch-Kroatische Federatie. Volgens Bender zullen de Kroaten bij die gelegenheid de oprichting eisen van een nieuw, Kroatisch kanton in de gebieden die de afgelopen maanden door de Kroatische strijdkrachten op de Serviërs zijn veroverd. Tot de vorming van kantons was al besloten in het kader van de akkoorden van Washington van medio vorig jaar, die de basis vormen voor de Federatie. Eén van de voordelen voor de Bosnische Kroaten van de kantonstructuur en de daarop gebaseerde samenstelling van een parlement, is dat zij daardoor ten opzichte van de Moslims in een minder ondergeschikte positie verkeren dan op grond van de verhouding van de bevolkingsomvang (1:3) zou mogen worden verwacht. De vorming van een nieuw kanton zou de situatie nog verder in Kroatisch voordeel ombuigen. De uitspraak van Bender onderstreept eens te meer dat de Kroaten de samenwerking met de Moslims ondergeschikt blijven maken aan hun eigen nationale belangen. De opheffing van Herceg-Bosna, die onder buitenlandse druk reeds meermalen is toegezegd, heeft ook nog steeds niet zijn beloop gekregen.

Er is de afgelopen weken diverse malen melding gemaakt van confrontaties tussen de ABiH en zogenaamde "Mujahedin", buitenlandse islamitische vrijwilligers. Deze confrontaties houden vermoedelijk verband met het feit dat de Bosnische politiek-militaire leiding probeert haar gezag over deze "Mujahedin" te versterken. Zo hebben ABiH-eenheden op diverse plaatsen pogingen gedaan wegversperringen van dergelijke strijdgroepen over te nemen. Ook heeft de Bosnische regering opgeroepen tot de ontbinding van enkele "Mujahedin"-groeperingen. Als gevolg daarvan heeft de Kroatische ambassade enkele honderden transit-visa verstrekt aan onder meer houders van paspoorten uit Saoedi-Arabië, Jemen, Soedan en andere landen uit het Midden-Oosten (maar niet uit Iran). Anderzijds heeft de bevelhebber van een Korps van de ABiH gesteld dat "Bosnië zijn vrienden niet zal vergeten" en elk verzoek van "Mujahedin" om het Bosnische staatsburgerschap zal honoreren. De afgelopen maanden zijn reeds Bosnische paspoorten verstrekt aan buitenlandse moslims; vermoedelijk zal dit aantal de komende tijd nog groeien.

Zoals bekend is in "Dayton" bepaald dat alle buitenlandse militairen binnen 30 dagen na ondertekening van het vredesverdrag het grondgebied van Bosnië-Herzegovina moeten verlaten. Dit geldt derhalve ook voor de "Mujahedin", wier aantal geschat wordt op enkele honderden. Aangenomen moet echter worden dat degenen die over Bosnische identiteitspapieren beschikken, zich aan deze bepaling zullen onttrekken. Overigens zullen naar verwachting ook de Serviërs en Kroaten van deze methode gebruik maken om "buitenlandse" militairen in staat te stellen in Bosnië-Herzegovina achter te blijven.

Met betrekking tot de "Mujahedin" bevindt de Bosnische regering zich in een dilemma. Enerzijds wil zij zonder twijfel haar greep op de betreffende strijdgroepen, die in het verleden herhaaldelijk autonoom bleken op te treden, versterken. Daarmee wil zij de naleving van het akkoord van Dayton zeker stellen en bovendien tegemoet komen aan de bezwaren die ook vele Bosnische Moslims hebben ten aanzien van de radicaal-islamitische overtuigingen van sommige "Mujahedin". Anderzijds kan de Bosnische

regering het zich niet veroorloven volledig en openlijk te breken met een aantal landen die "Mujahedin" naar Bosnië-Herzegovina hebben gezonden, dan wel financiële middelen ter beschikking hebben gesteld om buitenlandse vrijwilligers te betalen (zoals Iran, Saoedi-Arabië, Maleisië).

De kans blijft aanwezig dat van oorsprong buitenlandse islamitische vrijwilligers, al dan niet met instemming van de Bosnische autoriteiten, zich op lokaal niveau tegen IFOR zullen keren wanneer deze maatregelen afdwingt die strijdig lijken met de belangen van de Bosnische Moslims. Overigens dient het gevaar van Mujahedin-zijde zeker niet overschat te worden. Hoewel met name Amerikaanse functionarissen vrees hebben geuit dat "Mujahedin" zich met terreuracties tegen Amerikaanse doelen zullen keren, moet worden onderstreept dat IFOR het vredesverdrag moet uitvoeren ondanks Servisch/Kroatisch verzet daartegen. De dreiging tegen IFOR zal echter vermoedelijk toenemen indien de implementatiemacht niet bereid en/of in staat zal blijken haar mandaat uit te voeren. Overigens blijft wapengeweld van alle strijdende partijen tegen IFOR denkbaar daar waar de op te leggen bepalingen van het vredesverdrag door lokale strijdgroepen worden gezien als een onterechte bevoordeling van de tegenstander.

Op 1 december zijn in Mostar, de stad die wordt betwist tussen Bosnische Kroaten en Moslims, de beperkingen opgeheven die bestonden tussen het westelijk (Kroatisch) en oostelijk (Bosnisch) deel van de stad. Deze beperkingen waren met name ingesteld door de Kroaten, die aanspraak maken op (west-)Mostar (als hoofdstad van Herceg-Bosna), en zijn onder grote internationale druk opgeheven. Opmerkelijk was dat in de eerste dagen met name personen vanuit het westen naar het oosten van de stad reisden.

Kroatië

VN-medewerkers in Glina (in de voormalige Sector Noord) hebben medegedeeld dat het Kroatische Rode Kruis, in weerwil van eerder gedane toezeggingen, nog altijd geen plan heeft ingediend voor de hulpverlening aan in het gebied achtergebleven Serviërs (naar schatting ruim 5000 in getal). Ook vinden nog steeds plunderingen van "Servische" huizen plaats. Volgens de EU-waarnemersmissie in Kroatië wordt verder in de plaats Knin een aantal Serviërs hun pensioen onthouden, hoewel zij in het bezit zijn van de daarvoor vereiste papieren. Al deze meldingen wijzen erop dat er sprake is van discriminatie van de weinige Servische inwoners die in de betreffende Sectoren zijn achtergebleven na de Kroatische militaire operaties eerder dit jaar. Kennelijk vindt deze discriminatie plaats met goedkeuring, zo niet actieve deelname, van de (lokale) Kroatische overheden. Dit beleid is er mede op gericht een eventuele terugkeer van gevluchte Serviërs zoveel mogelijk te ontmoedigen.

Dit Kroatische optreden zal ook uitwerking hebben in oost-Slavonië, het enige Kroatische gebied dat nog onder Servische controle staat. Zoals reeds eerder gemeld, zijn de Serviërs uit dit gebied tegen herstel van het Kroatische gezag, maar hebben zij onder dreiging met een Kroatische militaire invasie en druk van Milosevic toch met een verdrag van die strekking ingestemd. De discriminatie van de Serviërs in andere voormalig "Servische" gebieden in Kroatië zal het wantrouwen van de Serviërs in oost-Slavonië jegens de intenties van de Kroatische autoriteiten verhogen en hun toch al minimale bereidheid om het betreffende verdrag loyaal uit te voeren, verder doen afnemen.